

Position paper Rondetafelgesprek van de vaste kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake het initiatiefwetsvoorstel tot wijziging van de Embryowet in verband met de afschaffing van het tijdelijk verbod op het doen ontstaan van embryo's voor wetenschappelijk onderzoek (Kamerstuk 36 416)

In de kern is het standpunt van de NPV dat dit wetsvoorstel de beschermwaardigheid van embryo's schaadt en risicovolle consequenties heeft. De NPV bepleit andere routes voor het tegengaan van lijden (ziekten, onvruchtbaarheid) en de voortgang van medisch-wetenschappelijke onderzoek. Daarbij zijn de volgende punten leidend.

1. Bescherming – Embryo's zijn volledig beschermwaardig

Een menselijk embryo ontwikkelt zich niet tot mens, maar is een mens in ontwikkeling. Bij de conceptie start een continu ontwikkelingsproces van een uniek schepsel dat gericht is op groei en op leven. Dit leven heeft naast belichaming ook een spirituele component die een wonderlijke eenheid vormen.¹ Embryo's moeten gezien worden in de eenheid van het menselijk bestaan. Vanaf het ontstaan heeft een embryo een eigen identiteit en draagt het unieke informatie die nodig is voor de voortgang van zijn dynamische ontwikkelingsproces. Dat dit proces mede afhankelijk is van en gestuurd wordt door epigenetische, milieu- en sociale omstandigheden, doet niets af aan het feit dat vanuit het embryo zelf gezien er geen fundamentele cesuren in de ontwikkeling zijn aan te wijzen. Dat in de embryonale fase van de menselijke ontwikkeling niet alle potentiële mogelijkheden zijn geactualiseerd (bijvoorbeeld bewustzijn) doet niets af aan de beschermwaardigheid. Voor de hele levensloop van een mens geldt immers dat niet alle mogelijkheden werkelijkheid zijn.

Waar de initiatiefnemers de beschermwaardigheid van het embryo trachten af te wegen tegen het belang van medisch-wetenschappelijk onderzoek, zal dit in onze optiek onmogelijk zijn omdat het over twee ongelijkwaardige zaken gaat. Het beginsel van menselijke waardigheid ligt onder klassieke grond- en mensenrechten, zoals het recht op onaantastbaarheid van het lichaam en het recht op leven. Het wegschaven van dit fundament heeft ernstige consequenties. Het gelijkheidsbeginsel en het beginsel om niet te discrimineren (in dit geval op: grootte, afhankelijkheid, bewustzijn en locatie) is er om mensen te beschermen tegen potentieel schadelijke opvattingen van een meerderheid met meer macht en invloed. Legitieme doelen – zoals wetenschappelijk onderzoek of technologische vooruitgang – mogen niet bereikt worden door het opzettelijk beëindigen van zich ontwikkelend menselijk leven.

Toegenomen wetenschappelijke mogelijkheden, kennis en inzichten veranderen de status van het menselijk leven niet. Die status kan wel worden aangetast door een verschuiving in de waardering van beginnend (zich ontwikkelend) menselijk leven.

---

¹ Vgl. Th. Boer, E. van Hoek, D. Mul (red.). *Geboren, niet gemaakt. Reflecties op het levensbegin*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 2020, p. 19-21.

2. Begrenzing – Het wetsvoorstel heeft zorgelijke consequenties

Het toestaan van embryokweek brengt vrouwen en embryo's in nieuwe kwetsbare posities. Vrouwen worden leverancier van eicellen. Waardevolle embryo's worden geïnstrumentaliseerd en na onderzoek vernietigd – ofwel zich ontwikkelend leven wordt onderdeel van een – voor hen dodelijk – experiment. Er ontstaat een nieuwe categorie van menselijk leven: leven waarvan bij de bevruchting al is besloten dat er geen ouders bij betrokken zijn, het nooit zal gaan floreren, maar enkel als testmateriaal zal dienen en vervolgens te gronde wordt gericht (term Gezondheidsraad).

Daarnaast zet opheffing van het verbod de deur open naar allerlei (controversiële) onderzoeken. Er zijn altijd nobele en interessante doelen te bedenken waarom méér embryokweek mogelijk zou moeten zijn. De formuleringen in het conceptwetsvoorstel stellen allerm minst gerust. Zo staat er bijvoorbeeld dat alleen onderzoek toegestaan wordt waarbij het 'redelijkerwijs aannemelijk is dat het onderzoeksdoel [...] in verhouding staat tot de bezwaren tegen het speciaal voor onderzoek tot stand brengen van embryo's.' En 'embryo's te gebruiken voor wetenschappelijk onderzoek *en andere doeleinden* dan het tot stand brengen van een zwangerschap' (curs. NPV). Deze andere doeleinden worden niet verder gespecificeerd; daarom stelt de NPV voor deze woorden uit het voorstel te halen.

3. Bezinning – Alternatieven voor embryokweek

De NPV wijst gebruik van ELS af, wanneer gebruik wordt gemaakt van embryonale stamcellen en er geen uitgesproken duidelijkheid is of een ELS kan uitgroeien tot een replica die niet meer van de natuurlijke mens te onderscheiden zou zijn.

De NPV vindt het belangrijk om vruchtbaarheidsproblematiek in een breder kader te plaatsen. Uitstel van ouderschap wordt breed erkend als een oorzaak van ongewenste kinderloosheid en is dus een belangrijke aanjager in de vraag naar ivf. Ook brengt moederschap op oudere leeftijd risico's mee voor de gezondheid van kinderen. In het kader van het subsidiariteitsbeginsel is het verbeteren van ivf-technieken middels embryokweek niet de aangewezen route, maar liggen er nog aangrijpingspunten op andere terreinen.

Pluripotente stamcellen kunnen op het terrein van de brede gezondheidszorg veel betekenen. ELS verschillen van gewone embryo's, omdat zij geen resultaat zijn van het proces van bevruchting en hun genoom niet individueel uniek is, maar eerder een genetische kloon van de oorspronkelijke stamcellen en/of somatische donorcellen.

Als pluripotente stamcellen door de onderzoekers worden aangezet om (alleen) uit te groeien tot een specifieke soort van lichaamscellen, wordt voorkomen dat deze embryoachtige structuren uitgroeien tot een volledig en levensvatbaar embryo. Dus bij het ontwikkelen van embryo-modellen moet alleen het vooropgezette doel nagestreefd worden en worden voorkomen dat er op een gegeven moment entiteiten worden ontwikkeld die niet meer van de mens te onderscheiden zijn, respectievelijk moeten er garanties zijn dat er geen sprake is van levensvatbare embryo's.²

Bij het maken van ELS die een model zijn van een embryo is de doelstelling dat deze structuur de voor het onderzoek relevante biologische kenmerken heeft. In dat geval zou ELS onderzoek wellicht beter een plaats kunnen krijgen binnen de Wet zeggenschap

---

² Pereira Daoud, A. M. (2023). Human embryos and the like: the ethics and policy of research with 3D human embryo-like structures. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Maastricht University. <https://doi.org/10.26481/dis.20230206ap>, p. 190; [Human Embryo Models Made From Pluripotent Stem Cells are Not Synthetic. They Aren't Embryos, Either - PMC.](#)

lichaamsmateriaal. De optie van ELS is een alternatief voor embryokweek. Ten aanzien van ELS zijn echter nog veel vragen onbeantwoord.³

ELS zou wettelijk alleen mogelijk moeten zijn als *model* voor onderzoek, waarbij sprake is van *bepaalde* overeenkomsten met embryo's. Daarbij moeten er volgens de NPV harde garanties zijn dat er geen levensvatbare embryo's tot stand worden gebracht, dus dat het structureel onmogelijk is dat de ELS volledig uitgroeit als embryo.

De weg van embryokweek is voor de NPV niet begaanbaar. De NPV wil graag participeren in verdere bezinning en onderzoek naar waar het onderscheid ligt tussen wat als leven van een beginnende mens gezien moet worden en wat niet.

Zo blijven dan **bescherming, begrenzing en bezinning. Volledige bescherming van het embryo als zich ontwikkelend mensenleven. Begrenzing vanwege consequenties voor vrouwen, embryo's, een nieuwe categorie mensen en niet nader beschreven onderzoeken. En voortgaande bezinning op alternatieven, waarbij er de garantie moet zijn dat ELS zich niet kunnen ontwikkelen als volwaardig embryo.**

De NPV wenst u wijsheid en Gods zegen bij de bespreking van en de stemming over dit wetsvoorstel.

---

³ Zie [20250307_NPV-schriftelijke-inbreng-wetsvoorstel-wijziging-Embryowet-nav-derde-wetsevaluatie-12-maart-2025.pdf](#).